

Pozůstalosti a vůbec právním útvarům, jež nejsou fyzickými osobami, nemůže býti propůjčeno právo chudých.

Žalobci A. S. propůjčil procesní soud usnesením ze dne 7. července 1926 právo chudých k jeho žádosti uvedené v žalobě ze dne 2. července 1926 o náhradu škody z úrazu žalobcem dne 21. května 1926 utrpěného.

Žalobce zemřel dne 4. července 1926.

Žalovaná strana v žalobní odpovědi navrhla, aby žalující straně právo chudých bylo odňato, uvádějíc, že právo chudých žalobci propůjčené smrtí jeho zaniklo podle § 68 c. ř. s., mimo to dodávajíc ještě, že zákonní dědicové žalobcovi (jeho děti) jsou vlastníky domu a pozemků a hypotekárních pohledávek; návrh ten žalovaná strana při ústním jednání opakovala, kdežto žalující strana žádala za zamítnutí toho návrhu, protože dědicové žalobcovi přihlásili se k pozůstalosti výmínečně a jsou tu tedy předpoklady pro právo chudých také při pozůstalosti žalobcově.

Procesní soud usnesením ze 4. prosince 1926 vyslovil, že právo chudých, povolené žalobci, zaniklo jeho smrtí (§ 68 c. ř. s.), souhlas k žalobě dodatečně udělený pozůstalostním úřadem přihlásivším se dědicům běře se na vědomí a že právo chudých mohlo by býti uděleno dědicům jen tehdy, kdyby také u nich k tomu byly zákonné předpoklady.

Do tohoto usnesení stěžovala si žalující pozůstalost, uvádějíc ve své stížnosti: Z naříkaného usnesení na jevo vychází, že pozůstalosti již nepřísluší právo chudých, protože podle § 68 c. ř. s. toto právo žalobcovo jeho smrtí zaniklo. I když zánik práva chudých smrtí zákonným ustanovením odpovídá, není přes to ustanovení § 68 c. ř. s. závadou, aby nemohlo býti propůjčeno právo chudých také pozůstalosti žalobcově;

protože však naříkaným usnesením nebylo rozhodnuto o návrhu žalující strany na propůjčení práva chudých pozůstalosti a z dalšího znění tohoto usnesení, že by právo chudých mohlo býti propůjčeno toliko dědicům, míti jest za to, že právo chudých nelze pozůstalosti propůjčiti, nýbrž toliko jednotlivým dědicům, dotýká se naříkané usnesení práv žalující pozůstalosti; žalující pozůstalost jest totiž v tomto případě pokračováním v právech zemřelého žalobce, dědicové přihlásili se toliko výmínečně, prosbu žalobní nečiní pro sebe výlučně, nýbrž toliko pro sebe jako představitele pozůstalosti, úmrtím pak žalobcovým docela žádná modifikace nenastala v zažalovaném návrhu; názor naříkaného usnesení byl by tehdy oprávněn, kdyby

šlo o dědické přihlášky bezvýmínečné, jimiž dědicové na jevo dávají, že jednají nejenom jako představitelé pozůstalosti, nýbrž že nároky i závazky pozůstalostní jako ryze osobní jsou nároky i závazky jejich vlastními; právní sféra, jež tu byla za žalobcova života, je tedy táž, jako právní sféra pozůstalosti a nemůže proto, pokud jde o právo chudých, nastati změna žádná a nemůže také býti ztíženo právní postavení žalující strany; neboť i když jest tu u některých dědiců možnost dosíci práva chudých, ostatní dědicové, již nemají té možnosti, musí při solidárním ručení za náklady sporu s tím počítati, že podlehnou-li ve sporu, budou musiti zaplatiti celé náklady sporu, čímž by značně bylo ztíženo domáhati se práva; takové ztížení nelze dovoditi z ustanovení § 68 c. ř. s. ani z vysvětlivek ministerstva spravedlnosti k tomuto paragrafu, takže naříkané usnesení překročuje ustanovení zákona; navrhuje proto žalující strana, aby naříkané usnesení bylo změněno nebo zrušeno a prvním soudu uloženo, aby znovu rozhodl o návrhu na propůjčení práva chudých, až vyšetří majetkové poměry pozůstalosti — žalující strana k tomu připomíná, že pozůstalost jest tak nepatrná, že propůjčení práva chudých beze vší pochyby bude oprávněno a odůvodněno.

Vrchní zemský soud rekursu nevyhověl z těchto důvodů: § 68 c. ř. s. ustanovuje, že právo chudých zaniká smrtí strany, které právo to bylo propůjčeno; zákon nežádá v tomto případě výroku, že právo chudých zaniklo, neboť již sama skutečnost smrti strany, požívající práva chudých, má za následek zánik práva chudých; jest to právní důsledek, nastupující mocí zákona bezpodmínečně a bezvýjimečně, který má průchod, aniž jest třeba návrhu k tomu učiněného anebo výslovného zjištění soudu. Poněvadž žalobce A. S. podle zjištění zemřel dne 4. července 1926, zaniklo toho dne právo chudých, propůjčené mu usnesením prvního soudu ze dne 7. července 1926. Když pak první soud učinil usnesení, že se vyslovuje ve smyslu návrhu učiněného žalovanou stranou, že právo chudých žalobci propůjčené jeho smrtí zaniká, tu nerozhodl o nějakých právech a nárocích jedné strany, nýbrž jen prohlásil právní důsledek, nastoupivší ze zákona ve smyslu § 68 c. ř. s. Protože pak právo chudých, žalobci propůjčené, smrtí jeho zaniklo, nemůže býti řeči o nějakém přiznání, uznání či přenesení práva chudých, žalobci propůjčeného, na jinou osobu, jeho smrtí dne 4. července 1926 již tohoto dne zaniklého a tedy více neexistujícího. Mohlo by se jedině jednati o znovupropůjčení práva chudých nyní žalující pozůstalosti po A. S., popřípadě jeho dědicům.

Právo chudých jest právem ryze osobním, které přiná-

leží jedině oné osobě, které bylo propůjčeno. Podle § 63 c. ř. s. kdo by bez zkrácení nutné výživy, potřebné pro sebe a svou rodinu, nemohl zapraviti náklady na vedení rozepře, může si vymoci, aby mu bylo právo chudých povoleno, Z toho a z § 68 c. ř. s. vyplývá, že právo chudých může býti propůjčeno pouze fysické osobě, poněvadž jen při fysických osobách lze mluvit o újmě nutné výživy, potřebné pro ně a jich rodinu a o smrti strany požívající práva chudých. Právníckým osobám, obchodním společnostem, výdělkovým a hospodářským družstvům, spolkům, pozůstalostem a vůbec právním útvarům, jež nejsou fysickými osobami, nemůže býti propůjčeno právo chudých.

Ustanovení titulu sedmého §§ 63 a násl. c. ř. s. tvoří výjimku ze všeobecných ustanovení titulu pátého §§ 40 a násl. c. ř. s., podle nichž má každá strana nejprve sama zapraviti náklady svými procesními úkony způsobené. Proto musí býti ustanovení §§ 63 a násl. c. ř. s., přísně vyložena a nemohou býti rozšířena na jiné případy nespořádané v zákoně, zvláště když tendence ustanovení o právu chudých jasně a zřejmě k tomu směřuje, umožniti pouze fysickým osobám vedení rozepře za jistých podmínek. Jest tudíž zcela lhostejno, v jakém stadiu jest pozůstalost.

Podle názoru rekursního soudu neobsahuje naříkaná část zmíněného usnesení: »Právo chudých mohlo by býti dědicům uděleno jenom tehdy, kdyby také u nich byly k tomu zákonné předpoklady« — žádného rozhodnutí, nýbrž jen poučení žalující straně, zákonu ovšem odpovídající, obzvláště když se přihlíží k tomu, že žalovaná strana ve své žalobní odpovědi navrhovala, aby žalující straně bylo odepřeno právo chudých a zástupce žalující strany při ústním jednání učinil pouze návrh, aby tento návrh odpůrcův byl odmítnut, protože pro pozůstalost po žalobci A. S. jsou dány rovněž předpoklady práva chudých, zejména když byly podány pouze výjimečné přihlášky k dědictví, avšak dosud neučinil vůbec návrhu třebas i eventuálního na znovupovolení práva chudých pro nyní žalující pozůstalost — podle obsahu spisů procesních, jemuž ostatně by musilo býti připojeno ve smyslu § 65 c. ř. s. vysvědčení o majetkových poměrech žalující strany, poněvadž soud není povinen konati za tím účelem nějaká vyhledávání, opakem k §§ 68, 69, 71 a 72 c. ř. s.

Rozhodnutí vrch. zem. soudu v Praze ze dne 8. ledna 1927 č. R VI 1/27. Dr. Antonín Schmidt.

¹⁾ Viz též rozhodnutí nejvyššího soudu z 8. září 1926 R II 196/26 v České Advokacii roč. XII. seš. 78 pod č. 632, podle něhož dovolací rekurs při usneseních týkajících se práva chudých vůbec jest nepřipustný.